

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

453. PLENARFORSAMLING DEN 13.-14. MAJ 2009

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forskning og udvikling til støtte for konkurrenceevnen

(Sonderende udtalelse)

(2009/C 277/01)

Ordfører: **Anna Maria DARMANIN**

Den 27. juni 2008 anmodede det tjekkiske formandskab Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om at udarbejde en sonderende udtalelse om

Forskning og udvikling til støtte for konkurrenceevnen.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Anna Maria Darmanin til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 24. april 2009.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 453. plenarforsamling den 13.-14. maj 2009, mødet den 14. maj 2009, følgende udtalelse enstemmigt:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1. EØSU opfordrer til en redefinering af konkurrenceevne og slår til lyd for, at konkurrenceevnen på lang sigt ikke længere bør udregnes udelukkende ved at måle BNP, men i stedet tage hensyn til et bredere perspektiv, som omfatter bæredygtighedsfaktorer som sociale, økonomiske og miljømæssige aspekter. EØSU mener, at vi i det nuværende økonomiske klima er nødt til at fokusere på bæredygtig konkurrenceevne for fremtiden.

1.2. EØSU udpeger innovation til at være et afgørende aspekt af bæredygtig konkurrenceevne, da bæredygtighed er en proces og en foranstaltning under udvikling, som innovation derfor kan styrke. Desuden er forskning og udvikling et vigtigt aspekt i innovationsprocessen.

1.3. EØSU udpeger i denne udtalelse en række faktorer, der hæmmer forsknings- og innovationstilgangen. For at overvinde sådanne negative faktorer kræves en langsigtet vision og en

investering i fremtiden. EØSU anbefaler derfor følgende initiativer for at mindske effekten af sådanne negative faktorer mest muligt.

— Harmonisering af innovationsmuligheder og -programmer i EU. For øjeblikket findes der en række muligheder for at motivere innovation i EU, men disse muligheder er ofte ikke sammenkøbt eller synligt koordineret. EØSU mener derfor, at der bør gøres mere for at koordinere politikken for innovation i Kommissionen og andre organer, der forvalter innovationsprogrammer.

— Begrænsning af overflødig information og tilvejebringelse af en mere sammenhængende og enkel metode til at give adgang til innovations- og forskningsdetaljer og -muligheder. EØSU bemærker, at der er blevet taget skridt til at mindske overfloden af usammenhængende oplysninger, men at der dog bør gøres mere. Især af hensyn til SMV'er bør informationen være målrettet, simpel, effektiv og koordineret.

- Yderligere investeringer i uddannelse ved at styrke programmer som Erasmus og Comenius, der giver studerende adgang til uddannelse uden for deres oprindelsesland. EØSU mener, at den grundlæggende fase, hvor ændringer kan opnås varigt, er det primære og sekundære skoletrin, hvorfor muligheder som ovennævnte programmer er en vigtig milepæl i studenternes uddannelse.
- Iværksætterkultur bør indgå som et centralt element i skolernes læseplaner. Iværksætterånd er vigtig både inden for forskning og industrien og kan udvikles ved at sikre, at uddannelsessystemet fuldt og helt fokuserer på at udklække iværksættere.
- Bedre chancer for, at unge iværksættere, der er involveret i nye højteknologiske processer eller produkter, kan overleve økonomisk.
- Skabelse af beskæftigelsesvilkår for unge forskere, der ikke kun er anstændige, men befinder sig på et niveau, som vil tiltrække de dygtigste inden for forskningsverdenen. EØSU erkender, at der kan være forskelle mellem medlemsstaterne, hvad angår vilkårene for forskningsfag, men understreger, at der bør ydes en fælles indsats i Europa for at løse dette problem.
- Inddragelse af alle medlemsstater som vigtige aktører i innovationsprocessen for at udnytte EU-27's potentiale og ikke kun de mere erfarne aktører inden for forskning, udvikling og innovation.
- Styrkelse af strukturer, hvor der er løbende erfaringsudveksling mellem forskningsverdenen og industrien.

1.4. EØSU erkender, at forskning og innovation ikke kun er et spørgsmål for universiteter og særlige afdelinger i virksomhederne, men er relevant for alle og enhver. Der findes enorme resurser i alle mennesker på arbejdspladserne, og konceptet arbejdstagerbaseret innovation skal udvikles yderligere. Konceptet må overvejes i forbindelse med samarbejde på arbejdspladser, spørgsmålet om livslang læring og arbejdet i samarbejdsudvalgene.

1.5. EØSU mener, at der i den nye Lissabon-dagsorden efter 2010 ikke kun bør være et mål for medlemsstaternes investering i forskning og udvikling til støtte for innovation, men også et mål for udgifter i BNP til uddannelse, som EØSU anser for en vigtig katalysator for innovation. EØSU henstiller derfor, at der i den nye Lissabon-dagsorden for perioden efter 2010 bør opstilles følgende mål:

- 7 % af BNP til uddannelse fra grundskolen til de højere uddannelser
- 1 % af BNP til offentlig forskning og udvikling
- 2 % i private F&U-investeringer.

1.6. EØSU fastslår også, at lande og virksomheder med betydelig bæredygtig produktion, stærk ny teknologi og produktionsbygninger med stor økoeffektivitet vil være de mest

konkurrencedygtige i fremtiden. EØSU henstiller, at EU tager hensyn til økoeffektivitet som en mainstreaming-faktor i politikkerne for uddannelse, forskning og innovation, industripolitik, transportpolitik, energi- og klimapolitik og social- og beskæftigelsespolitik, og støtter et konsekvent og tæt samarbejde mellem de forskellige politikområder.

1.7. EØSU ser en alvorlig fare på grund af den nuværende finansielle og økonomiske krise: Mange virksomheder kan blive tvunget til også at reducere deres F&U-aktiviteter og desuden reagere med et ansættelsesstop, der dømmer kandidater fra universiteter og tekniske højskoler til arbejdsløshed. EØSU opfordrer derfor Kommissionen og medlemsstaterne til netop i denne vanskelige kritesituation at modvirke den truende ledighed blandt unge forskere og ingeniører ved hjælp af en anticyklisk ansættelsespolitik i statsstøttede forskningsinstitutioner og yderligere øge motivationen for tekniske og naturvidenskabelige studier.

2. Konkurrenceevne

2.1. Efter EØSU's opfattelse er det vigtigt at relancere EU's konkurrenceevne med dertilhørende specifikke valgmuligheder og tilførsel af langt flere resurser, med fuld inddragelse af al videnskabelig og teknisk ekspertise og strukturer i hele Fællesskabet. Kun gennem en effektiv synergi mellem en nyligt relanceret innovationspolitik og det fulde spektrum af fællesskabspolitikker kan EU indhente sit efterslæb og lægge grundlaget for en ny udviklingsmodel baseret på en vækst i egen eksportkapacitet i forhold til nye markedskonkurrencer med lave arbejdskraftomkostninger.

2.2. EØSU mener, at konkurrenceevnens fokus i Europa bør udvides og dermed omfatte mere end medlemsstaternes BNP. Et skift til et mere helhedsorienteret syn på konkurrence med vægt på bæredygtig konkurrenceevne er derfor nødvendigt. Der er forskellige metoder til at opnå en sådan konkurrenceevne, der kan bruges som redskaber. Paradiso-projektets referencedokument (udarbejdet af medlemmer af Romklubben) sætter faktisk fokus på en række sådanne foranstaltninger. EØSU understreger, at en ny foranstaltning, som tager hensyn til eksisterende redskaber, bør vedtages. Denne nye foranstaltning bør se på koncepterne bæredygtige sociale applikationer, bæredygtige økonomiske scenarier og bæredygtighed for vores planet.

2.3. I betragtning af konjunkturedgangen i den industrialiserede verden og de negative udsigter for EU-økonomien agter udvalget at bistå med at løse denne krise. Af den grund bifalder EØSU det tjekkiske formandskabs forslag om at forberede en sonderende udtalelse om »Forskning og udvikling til støtte for konkurrenceevnen«.

2.4. EØSU er overbevist om, at fra en negativ fase som den nuværende vil kun de virksomheder, som kan være konkurrencedygtige på markederne for traditionelle produkter af høj kvalitet og højteknologi, klare sig og hurtigt komme på fødderne. Den eneste måde at garantere fremtiden på er en større indsats for forskning og innovation. Det er klart, at de, som har investeret i forskning tidligere, nu råder over de rette strukturer og menneskelige resurser og derfor har bedre forudsætninger for at overvinde krisen hurtigere og mere effektivt end dem, som har forsømt denne indsats.

3. Forskning, udvikling og innovation

3.1. EØSU erkender, at forskning og udvikling er drivkræfter for innovation. Det er vigtigt at tage fat på industriel innovation i denne særligt følsomme periode, som Europa gennemlever. For at få bugt med den økonomiske tilbagegang og den voksende afmatning anser EØSU det for afgørende at kickstarte en innovativ proces, der skal fremskynde udviklingen af en »reel faktor for konkurrencedygtighed«, baseret på en række grundlæggende søjler, som effektivt kan genstarte det europæiske industrielle system ved at gøre aktiv brug af det udvidede indre markedes fordele. Disse søjler er:

- Forskning, innovation og iværksætterkultur,
- støtte til investeringer og
- en kraftig og fornyet indsats på erhvervsuddannelsesområdet.

3.2. Det forekommer nu tydeligt, at EU har ydet en ganske stor indsats inden for forskning og innovation. Der kræves yderligere investeringer set i forhold til de behov, som den dybe krise indebærer. EØSU ser gerne større bestræbelser på at kommercialisere de innovationsresultater, der er blevet opnået gennem forskningsprogrammer. Desuden slår EØSU til lyd for større gennemsigthed i forbindelse med støttebevilling og evaluering.

3.3. Desuden giver Kommissionens europæiske økonomiske genopretningsplan yderligere incitamenter til innovation. Således afsættes der støttemidler til »Grøn Bil«-initiativet, initiativet »Energieffektive bygninger« og initiativet »Fremtidens fabrikker«. Alle disse skal yderligere stimulere forskningen på disse tre områder, som er blevet påvirket af denne økonomiske krise.

3.3.1. Europa har investeret kraftigt i strukturer til stimulering af forsknings- og teknologiudvikling, og det fremgår af antallet af eksisterende strukturer og programmer i de forskellige centrale, nationale og regionale systemer.

4. Videnstrekanten

4.1. Det er klart, at hvis innovation og forskning og teknologisk udvikling skal udmøntes i resultater i industrien, er videnstrekantens tre bestanddele nødt til at blive anvendt effektivt i hele processen.

4.2. Ifølge EØSU vil et grundlæggende mål være at opnå et tæt samarbejde mellem offentlig og privat forskning, universiteter og industrien, som synes at være afgørende for at skabe en god cirkel for europæisk konkurrenceevne.

4.3. En særlig udtalelse om disse emner med titlen »Samarbejde og overførsel af viden mellem forskningsinstitutioner, industrien og SMV'er - en vigtig forudsætning for innovation« (INT/448) er for nylig blevet vedtaget. Formålet med denne udtalelse er at se grundigt på den nuværende fase og de opnåede resultater og perspektiver ved at sætte fokus på de hindringer, der skal overvindes via en hurtig og effektiv vidensoverførsel mellem to verdener, som alt for længe har befundet sig alt for langt fra hinanden og ikke kommunikeret indbyrdes.

4.4. Inden for rammerne af samarbejdet mellem forskningsverdenen og industrien har EØSU støttet og bifaldet etableringen af forskningskonsortier med fælles offentlig og privat finansiering, f.eks. den ordning, der blev foreslået i de nylige fælles teknologii-initiativer, som EØSU har set positivt på, idet man opfordrede til en hurtig gennemførelse og udstrakt anvendelse af dem ⁽¹⁾. EØSU har forsvaret udvidelsen af disse initiativer til andre sektorer, eftersom de ikke kun definerer offentlig/private partnerskaber og ens fordeling af resurser fra starten, men også tilbyder universitetsstrukturer, offentlige og private forskningscentre og videnskabelige repræsentative organer mulighed for at indgå i disse foretagender.

4.5. I den forbindelse vil EØSU gerne gentage sin presserende opfordring fra en tidligere udtalelse (INT/335) om et aktivt redskab til at koordinere og konsolidere forbindelserne mellem den akademiske verden og erhvervslivet, som allerede har ført til oprettelsen af Det Europæiske Teknologiske Institut (ETI). EØSU anser det for uopsætteligt, at dette institut opnår fuld funktionalitet, ved at de fornødne finansielle og menneskelige resurser stilles til rådighed.

4.6. EØSU anser det for tvingende nødvendigt med fælles koordinering på teknologiområdet gennem ægte samarbejde og en grænseflade mellem universiteter og erhvervsliv. Dette er den afgørende faktor for at udvikle typen af innovative produkter og processer, som er vigtige for EU's industrielle systems konkurrenceevne.

5. Hæmskoen for en effektiv udbredelse af forskning og udvikling til støtte for innovation

5.1. For at kunne danne sig et mere præcist overblik over Europas nuværende position inden for innovationssfæren er vi nødt til at analysere de nuværende hindringer for stimulering af innovation.

5.2. EØSU har identificeret en række sådanne hindringer, der mere traditionelt kan beskrives således:

- Uddannelsesinstitutioner er mindre tilbøjelige til at anspre unge til at indlede en forskerkarriere.

⁽¹⁾ EUT C 204 af 9.8.2008, s. 19; EUT C 44 af 16.2.2008, s. 11; EUT C 44 af 16.2.2008, s. 15; EUT C 44 af 16.2.2008, s. 19; EUT C 44 af 16.2.2008, s. 22.

- Unge forskeres elendige vilkår sammenlignet med deres modparter i andre lande som f.eks. USA og også sammenlignet med andre fagområder afskrækker i stort omfang dygtige unge forskere fra en forskerkarriere.
- Forskningsinstitutionerne har mindre føling med industriens økonomiske krav.
- Industrien udnytter ikke nødvendigvis de innovationsmuligheder, som forskningsinstitutioner identificerer.

5.3. På et dybere niveau har EØSU identificeret visse yderligere hindringer:

- Interessen for at blive iværksætter bliver ikke stimuleret i den europæiske kultur på grund af utilstrækkelig undervisning heri i de europæiske skoler. Støtten til unge iværksættere og de økonomiske forudsætninger og muligheder for, at unge højteknologiske virksomheder overlever de første 5 år, er yderst begrænset og giver derfor ikke tilstrækkelig stimulering.
- Den akademiske kultur bidrager muligvis ikke til den type forskning, som fremmer konkurrenceevnen.
- Den industrielle kultur bidrager måske ikke til udforskningen af forandring og proaktivitet.
- Mindre inddragelse i innovationsprogrammer og forskning og udvikling i en række af EU's medlemsstater, især de 12 nye medlemsstater.

6. En afgørende faktor for innovation og konkurrenceevne: Erhvervsuddannelse

6.1. Tilgængeligheden af fagligt konsoliderede menneskelige resurser med uddannelsesmuligheder, som mindst lever op til de højeste internationale standarder, er en forudsætning for, at programmer og prioriteter, der er fastlagt på EU-niveau, kan omsættes i høj konkurrencedygtighed.

6.2. Menneskelig kapital er nemlig den vigtigste resurse for forskning og udvikling. Lige fra begyndelsen har EU altid anerkendt behovet for at inkludere uddannelse og kultur i den europæiske integrationsproces. Det hedder i Rom-traktatens artikel 127 (EU-traktatens artikel 150), at »Fællesskabet iværksætter en erhvervsuddannelsespolitik, der støtter og supplerer medlemsstaternes aktioner med fuld respekt for, at ansvaret for undervisningsindholdet og tilrettelæggelsen af erhvervsuddannelserne ligger hos medlemsstaterne«.

6.3. Indtil 1980'erne var der mange hensigtserklæringer, men kun få praktiske tiltag vedrørende erhvervsuddannelser. Denne udvikling blev vendt med etableringen af Eurydice, det officielle netværk for indsamling, overvågning og udbredelse af information om uddannelsessystemer og -politikker i Europa. I 1985 blev et retsgrundlag fastlagt for uddannelsespolitikken, hvor konceptet »erhvervsuddannelse« blev tolket meget bredt til at omfatte alle former for forberedende uddannelse i forbindelse med et fag, et håndværk eller ansættelse, herunder de højere uddannelser.

6.4. Dette kan ses som det øjeblik, hvor fokuset på erhvervsuddannelse blev et prioritets spørgsmål for fællesskabspolitikkerne og blev virkeliggjort i de første fællesskabsprogrammer (Comett, Erasmus, Lingua for de højere uddannelser og Petra, Eurotechnet og Force for erhvervsuddannelserne).

6.5. Deres indvirkning på erhvervsuddannelsernes rolle på fællesskabsplan kan illustreres med Erasmus, som trods visse indledende forhindringer fra visse medlemsstaters side over en periode på tyve år har gjort det muligt for 1 500 000 unge og 250.000 lærere i en periode at studere eller undervise på et universitet i et andet land end deres eget, hvilket har haft en positiv effekt på hele den europæiske integrationsproces.

6.6. Efter en langvarig periode med forslag vedrørende alle uddannelsestrin fra grundskole til universitet under Lissabonstrategien opstillede Det Europæiske Råd i marts 2000 det strategiske mål om, at Den Europæiske Union skulle »blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden«, efterfulgt i 2002 af Det Europæiske Råd i Barcelona, der atter fastslog denne vigtige rolle og opstillede målet om at gøre europæisk uddannelse til »en kvalitetsreference på verdensplan inden 2010«.

6.7. EØSU erkender, at kun meget talentfulde unge kan starte en forskerkarriere. Derfor skal man søge at trække sådanne mennesker til forskerhvervet. Forskere, universiteter og samfundet som helhed har investeret i erhvervsuddannelsen og udviklingen af denne specialviden. Følgelig er det væsentligt, at den førte politik ikke blot sikrer den bedst mulige udnyttelse af en sådan investering, men også at investeringen er meningsfuld. Endvidere er langsigtet planlægning af støtten til forskningsinstitutioner en nødvendighed. Disse incitamenter er allerede blevet nævnt i en anden af EØSU's udtalelser ⁽²⁾.

7. Fra et SMV-perspektiv:

7.1. Yderligere hindringer findes på SMV-niveau, og EØSU mener, at den vigtigste er det faktum, at SMV'er ikke har tilstrækkelige resurser til at investere i forskning og udforske innovative idéer og forskningsmuligheder. Der findes forskellige muligheder, men overfloden af information og muligheder er i sig selv en yderligere hæmsko, da den virker afskrækkende.

7.2. EØSU gentager imidlertid, hvor vigtigt det er med gunstige rammer for direkte SMV-deltagelse i EU's forsknings- og innovationsinitiativer, som de vigtige aktioner i kapacitetsprogrammet i det 7. rammeprogram lægger op til, i betragtning af hvor numerisk udbredte de er, og hvilken betydning de har for skabelsen af nye arbejdspladser.

⁽²⁾ EUT C 110 af 30.4.2004. s. 3

7.3. SMV'ers deltagelse vanskeliggøres ofte af manglen på procedurer, der er afpasset efter deres størrelse, en faktor som foruden den krævede risikokapital i etableringsfasen udgør hovedårsagen til, at de har svært ved at deltage. Mens store virksomheder har en velstruktureret organisationsopbygning og den fornødne information til at indgive ansøgninger om programfinansiering, vælger små virksomheder ofte ikke at indgive ansøgninger i lyset af det omfattende bureaukrati i forbindelse med indgivelse af ansøgninger, forberedelse af kontrakter og efterfølgende administrativ forvaltning.

7.4. Alle disse faktorer gør det svært at opfylde et strategisk mål, fastsat i alle EØSU's udtalelser om SMV'er deltagerrolle, selv om sidstnævnte har et enormt innovationspotentiale. EØSU opfordrer atter engang til en forenkling af reglerne for SMV'ers deltagelse. De har et betydeligt kreativt potentiale og udgør en grundlæggende relevant faktor på grund af deres tætte forbindelse til civilsamfundet og dets forventninger og efterspørgsel efter nye produkter.

8. Yderligere iagttagelser

8.1. Samtidig med at vi helt og holdent erkender, at den vigtige støtte til forskning og innovation er et element i alle moderne økonomier, må vi ikke glemme, at selve processen skal baseres på en strengt miljøvenlig produktion, nøje beskyttelse af vore værdisystemer og et solidt forsvar af den europæiske arbejdsmarkedsmodel.

8.2. For at realisere en ny politik baseret på forskning og innovation og give det europæiske system mulighed for at genvinde sin konkurrencedygtighed i forhold til andre avancerede økonomier og vækstøkonomier er vi nødt til at forpligte os strategisk og væsentligt øge ressourcerne, både de menneskelige og økonomiske, så Europa kan nå et højt videnskabeligt ekspertiseniveau globalt.

8.3. EØSU understreger også, at forudsætningen for innovation og konkurrencedygtighed er passende erhvervsuddannelse og almen uddannelse leveret af uddannelsesinstitutioner fra grundskole til universitet, så unge kan få lyst til en videnskabelig karriere, hvilket vil sikre menneskelige ressourcer med stor professionalisme og motivation, baseret på en uddannelse med de højeste internationale standarder.

8.4. EU's kommissær for økonomiske anliggender, Joaquín Almunia, har stillet data til rådighed for de 27 medlemsstater om de »umiddelbare økonomiske udsigter«, der har vakt stor bekymring. Disse udsigter bekræfter, at Europa står over for en dyb økonomisk tilbagegang med en gennemsnitlig nedgang i BNP på 1,8 %. Hvad euroområdet angår, er udsigterne lige så bekymrende for de lande, som altid har været en drivkraft bag den

europæiske økonomi, f.eks. Tyskland (-2,3 %). Irland er blevet hårdt ramt af den økonomiske krise (-5 %), og det samme er Spanien og Italien (-2 %) og Frankrig (-1,8 %). Ifølge disse udsigter vil faldet i EU's BNP have en katastrofal indvirkning på beskæftigelsen, idet ledigheden vil stige til 8,2 %, med 3,5 millioner tabte arbejdspladser og et offentligt underskud, som i 12 af de 27 medlemsstater vil ligge på et højere niveau end de 3 %, der blev opstillet i Maastricht-traktaten, og med endnu højere niveauer i Irland (11 %), Spanien (6,2 %) og Frankrig (5,4 %).

8.5. Disse oplysninger er fra januar 2009, men synes allerede at ligge langt fra den nuværende virkelighed. Kommissæren har allerede taget dette spørgsmål op ved flere lejligheder, hvor han har advaret om en gradvis og konstant forværring af økonomien og udsigten til, at 6 mio. arbejdspladser vil forsvinde inden udgangen af 2010. I en tale til EØSU fastslog kommissær Joaquín Almunia, at de økonomiske udsigter fra januar ifølge de allerseneste oplysninger skal justeres i nedadgående retning.

8.6. For at kunne måle den fortsatte kløft og afstanden fra det mål, der er nødvendigt for at sikre en økonomisk genopretning på fællesskabsniveau, behøver vi kun at sammenligne de investeringer, der er foretaget i Europa og USA. USA har konsekvent investeret 3 % af sin BNP i forskning, mens EU investerer under 2 % og nogle medlemsstater fortsat ligger langt under det mål på 3 %, som Lissabon-strategien opstillede. Og i dag i denne nye periode med økonomisk tilbagegang synes selv dette mål fuldstændig utilstrækkeligt rent kvantitativt.

8.7. Dette negative scenarie viser klart, i hvor høj grad Europa halter bagefter og hvor stor en indsats der kræves for atter at opnå en tilstrækkelig høj konkurrenceevne i et internationalt industrielt scenarie, som forandrer sig hastigt, hovedsagelig som følge af vækstøkonomierne.

8.8. Europa bør derfor finde ud af, hvordan man udnytter de positive resultater, dels fra investeringerne i viden (forskning og udvikling, almen uddannelse og erhvervsuddannelse), hvad angår konkurrencedygtighed, dels fra væksten i de industrialiserede økonomier, og resolut bevæge sig i den retning.

8.9. Ifølge forskellige rapporter får virksomhederne mere ud af deres forskning, hvis de samarbejder med arbejdstagerne, udvikler deres kompetencer og tilrettelægger arbejdspladserne på en måde, som kan videreudvikles på basis af idéer fra de ansatte og udmøntes i en konkret virksomhedspolitik.

8.10. Den arbejdstagerbaserede innovation har bragt virksomhederne i en bedre position og sparet virksomhederne for masser af penge og øget deres konkurrencedygtighed. Konceptet bør støttes og kan blive nyttigt, når vi taler om, at man ikke skal arbejde hårdere, men smartere.

Bruxelles, den 14. maj 2009

Mario SEPI
Formand for
Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg